

Afsluttende skriftligt projekt & eksamen i idéhistorie B v. Fagkonsulent Anders Kristensen

Januar 2024 version: Der er tilføjet et afsnit om AI og det afsluttende projekt

Det følgende omhandler de rammer og den forståelse man skal tillægge det afsluttende skriftlige projekt i idéhistorie, samt eksamenssituationen. Indledningsvist angives læreplanens formuleringer, som er de der sætter rammerne for, hvordan man tilrettelægger disse ting.

Læreplanens angivelser af det afsluttende projekt og evt. prøveform (eksamen).

Læreplanen for idéhistorie B - 2017

3.2 Arbejdsformer, herunder skriftligt arbejde

(...)

Der udarbejdes et afsluttende skriftligt projekt. Eleverne formulerer selvstændigt en konkret problemstilling under vejledning fra læreren. Problemstillingen skal tage udgangspunkt i dele af kernestoffet og udvalgte faglige mål. Det afsluttende projekt danner grundlag for den mundtlige prøve. Projektet kan udarbejdes i grupper på op til tre elever. Omfanget af projektet er på ca. seks sider for en-mandsgruppe, ca. ni sider for en to-mandsgruppe og ca. 12 sider for en tre-mandsgruppe. Det afsluttende projekt udarbejdes i løbet af undervisningen i et særskilt forløb på ca. 10 undervisningstimer. Det særskilte undervisningsforløb til udarbejdelse af det afsluttende projekt tilrettelægges således, at der sikres en klar adskillelse mellem lærerens rolle som vejleder og bedømmer, og vejledningen må derfor ikke omfatte en bedømmelse af væsentlige dele af elevens afsluttende projekt.

4.2 Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens afsluttende projekt, jf. pkt. 3.2. En liste over eksaminandernes afsluttende projekters konkrete problemstillinger sendes til censor forud for prøvens afholdelse. Eksaminator har på baggrund af det afsluttende projekt forberedt to supplerende spørgsmål til eksaminanden som stilles ved den mundtlige prøve.

Spørgsmålene fremsendes sammen med listen over elevernes problemstillinger.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

Den mundtlige eksamination tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af det afsluttende projekt. Elevens præsentation må maksimalt tage 10 minutter af eksaminationstiden. Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i præsentation af projektet og de faglige mål.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.”

Råd og vink: Hvordan skal rammerne fortolkes?

Hvordan skal ”problemstilling” forstås i forbindelse med det afsluttende skriftlige projekt?

Opgaven tager udgangspunkt i en selvstændigt formuleret konkret problemstilling. En problemstilling skal ikke nødvendigvis forstås som at projektet skal løse konkrete problemer som sådan. Der er ikke tale om en problemformulering. ”Problem” skal alene forstås som en idéhistorisk interessant vinkel, som kræver yderligere behandling i form af en projektbesvarelse inden for de angivne rammer (ca. 10 undervisningstimer).

Projektets problemstilling skal tage udgangspunkt ”i dele af kernestoffet og udvalgte faglige mål”. Det er ikke i læreplanen angivet præcis, hvor mange af de faglige mål der skal tages udgangspunkt i, og hvor meget af kernestoffet, der skal anvendes. Men ”udvalgte faglige mål” står eksplicit og kan kun forstås i flertal.

Eleven tager derfor udgangspunkt i minimum to faglige mål og dele af det anvendte kernestof, og herudfra skal eleven selvstændigt formulere sin problemstilling.

Det bør i elevens problemstilling kort nævnes hvilke faglige mål og hvilket kernestof som eleven vælger at tage udgangspunkt i, således at underviseren kan orientere sig i opgavens hensigt.

De faglige mål spænder vidt: fra de lange linjer eller konkrete begivenheder og til konkrete analysetilgange og over metodiske og perspektiverende overvejelser om faget. Elevernes valgte problemstillinger kan således rummes bredt indenfor fagets tilgange, men skal dog tage afsæt i dele af kernestoffet. Elevens valgte problemstilling og afgrænsningen, samt valgt kernestof og faglige mål godkendes af læreren, da formuleringen sker ”under vejledning”.

Udgangspunkt i kendt stof?

Udgangspunktet for det afsluttende projekt er en problemstilling, som er selvstændigt formuleret af eleven/gruppen i forbindelse med det særskilte projektforbånd på ca. 10 timers undervisningstid.

Problemstillingen skal tage udgangspunkt i dele af kernestoffet og udvalgte faglige mål.

Man kan altså godt lave en problemstilling, der er en forlængelse af tidligere emner/forløb fra undervisningen jf. udgangspunktet i kernestof, men problemstillingen opstilles i forbindelse med projektforbåndet og der skal tages udgangspunkt i konkrete faglige mål (minimum to), samt udvalgt kernestof. Eleven skal altså selv formulere en vinkel (problemstilling) og dertil selv forholde sig til denne ud fra de faglige mål, som ønskes inddraget af eleven. Eleven kan altså både lave en vinkel på undervisningens indhold, eller vinkle en problemstilling på et emne, som ikke direkte er gennemgået i undervisningen, blot at rammerne for projektet fastholdes.

Genbrug af elevens eget skriftlige materiale skal man i øvrigt være yderst påpasselig med: At aflevere eget tidligere bedømt arbejde uden kildehenvisning hertil, antages som selvplagiat, og sidestilles med snyd.

Bemærk at det afsluttende projekt er et eksamensgrundlag, i givet fald eleven udtrækkes. Tidligere anvendte formuleringer som led i undervisningen kan altså alene indgå på kilde/citat-niveau.

<https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/proever-og-eksamen/regler-og-orienteringer/vejledninger-om-snyd/hvad-er-snyd-ved-proeverne>

Eleven valgte problemstilling og afgrænsningen af denne, godkendes af læreren ud fra disse rammer, da formuleringen sker ”... *under vejledning*” og man bør grundigt orientere eleverne om kravene til dokumentation af anvendt viden mv.

Formen af det afsluttende skriftlige projekt?

Da det afsluttende skriftlige projekt indgår i den afsluttende standpunktskarakter, så skal dette projekt have en udformning, hvor underviseren selvstændigt kan vurdere elevens behandling af sine udvalgte faglige mål, samt delene af kernestoffet, som udvalgt af eleven alene på det afsluttende projekt. Dertil skal projektet selvklart være skriftligt. Afleveringsformen skal derfor være i en rapportform, essaygenre eller lignende. En synopsis-lignende afleveringsform kan således ikke anvendes, da en synopsis forudsætter en supplerende mundtlig uddybning.

Skal der indgå taksonomi?

Det er ikke angivet som krav. Men projektet kan med fordel indeholde en vis taksonomi. Hensigten med taksonomien er at tydeliggøre problemstillingens sigte overfor fagets underviser. Normalt er Bloom tydeligst for eleven. Alt efter problemstilling kan eleven fokusere mere på det ene frem for det andet niveau. Det bør fremgå i opgavens formalia, hvis dette ønskes af underviseren.

Hvis taksonomi inddrages, så kan man overveje følgende: Det afsluttende projekts begrænsede omfang fordrer normalt, at eleven med fordel prioriterer de højere taksonomiske niveauer. Det vil således være oplagt at eleven lader de mere redegørende elementer ligge i selve researchen og afgrænsningen, og derimod prioritere analyse og diskussion/vurdering i det skriftlige projekt. De højere taksonomiske niveauer kan dertil have sine fordele, da projektet potentielt ligger til grund for en præsentation til en mundtlig eksamen. Med andre ord: For redegørende (her forstået som beskrivende) opgaver, som overvejende har en genfortællende form, er begrænset i forhold til at påvise elevens evne til at gribe faget metodisk og analyserende, jf. bedømmelseskriterierne ud fra de faglige mål. De fleste faglige mål er således analyserende eller diskuterende jf. læreplanen.

Skal eleven inddrage alle tre ben i det afsluttende skriftlige projekt?

Nej, det er der ikke krav om. Opgaven har en forholdsvis begrænset ramme i tid og omfang.

I det skriftlige projekt vil det være de, af eleven, udvalgte faglige mål og kernestofområder, samt

elevens problemstilling, der definerer den/de valgte tilgange og metoder, som anvendes i det skriftlige eksamensprojekt, ligesom omfanget på ca. 6 sider (pr. elev) sætter en ramme for bredden af projektet. Projektets behandling af en problemstilling vil derfor naturligt skulle afgrænses mht. anvendt faglig viden og metoder, og hermed ikke gøres for generel i sin behandling, da projektet indgår i vurderingsgrundlaget af den afsluttende standpunktskarakter (jf. 4.1).

Udgangspunktet for en eksamen er elevens præsentation af projektet, men det vil være naturligt at der til en mundtlig eksamen spørges ind til valg og fravalg af fagets optikker i opgaven, og hvordan faget i øvrigt kan tilgå historiske emner osv. Her vil man med ret kunne spørge lidt ind til de ben af faget som ikke er/er begrænset behandlet af eleven selv i deres projektbesvarelse. I hvilken grad det er relevant, vurderes i forhold til eksamenssituationen.

Skal der indgå idéhistoriske metoder i opgaven?

Ja, i den forstand at alle de faglige mål forudsætter en metodisk tilgang i en eller anden grad. Og da det afsluttende skriftlige projekt forudsætter minimum to faglige mål, så må problemstillingen i elevens projekt nødvendigvis tilgås metodisk, da opgaven ellers vil forblive "beskrivende". Metoder skal forstås som de greb og tilgange som faget besidder. Udgangspunktet er altid den metodiske viden, som undervisningen har givet eleven. Man kan ikke forvente en udtømmende metodisk analyse, da det afsluttende projekt i sin form er begrænset i tid og rum. Hvad der er fokus på, er elevens valg af sine "greb" på sin problemstilling og en tilhørende overordnet forståelse af de tre bens tilgange, igen alt efter fokusområder i elevens problemstilling. Derfor kan der være tale om at eleven f.eks. anvender *dele af* en eller flere metodiske tilgange, da metode i sin natur handler om at udæske faglig viden. Hvilken viden der er relevant, afgøres selvsagt af elevens problemstilling og metodevalg. Eleven er således ikke oppe i ren "metodelære". Fokus er med andre ord på anvendelsen af metode i relation til den valgte problemstilling og ikke metoden i sig selv.

I det afsluttende skriftlige projekt gælder der ligeledes, som i SOP, at eleven til evt. eksamen skal kunne forholde sig refleksivt til sit valg af metoder til at opnå de udvalgte faglige mål i projektet.

Skal projekt rettes overfor eleven?

Nej. Underviseren må ikke rette projektet overfor eleven eller orientere om besvarelsens niveau, da denne potentielt er eksaminationsgrundlag for den mundtlige præsentation, dvs. i de tilfælde, at elever måtte udtrækkes til eksamen i faget. Det gælder både under udarbejdelsen og efter afleveringen. Underviseren skal naturligvis bedømme opgaven for sig selv, da denne indgår i elevens afsluttende standpunktskarakter.

Vejledningen angiver dette som: *I den særlige projektperiode må læreren ikke bedømme væsentlige dele elevernes projekter. Læreren er vejleder og skal først indtage sin rolle som bedømmer ved læsning af opgaven i forbindelse med afgivelsen af årskaracteren og en evt. eksamen, hvori projektet indgår som eksamensgrundlag. Eleven får altså ikke en særskilt bedømmelse af opgaven, heller ikke efter aflevering. En afgrænsning af de to roller kan klares ved, at læreren ikke læser noget skriftligt fra elevens hånd, men udelukkende vejleder ud fra elevens mundtlige spørgsmål. Da projektbesvarelsen potentielt indgår som eksamensgrundlag, er det en forudsætning for indstilling til eksamen (jf. eksamensbekendtgørelsen), at eleven har afleveret dette afsluttende projekt.*

Hvad sker der hvis elevens besvarelse ikke er afleveret, afleveret blank eller meget tynd?

Her er det § 7 i eksamensbekendtgørelsen der tæller. Prøven går først i gang på selve prøvedagen for den mundtlige prøve, men det afsluttende projekt er eksaminationsgrundlag for prøven. Projektbesvarelsen er derfor en forudsætning for at prøven kan gå i gang og eleven kan gå til prøven. Derfor skal dette eksaminationsgrundlag (opgavebesvarelsen) være afleveret og godkendt af skolen, før eleven kan indstilles til eksamen. Dette er altid en vurdering af skolen, men en manglende/blank aflevering kan under ingen omstændigheder være grundlag nok for eksamen, så her vil man afvise elevens adgang til eksamen. Skolen fastsætter selv fristen, herunder evt. forlængelse ved sygdom eller lignende.

Bemærk: SOP er anderledes end idéhistorie. I SOP er eksamen i gang i det øjeblik, at opgaveformuleringen udleveres til eleven, og her skal eleven tillades adgang til den mundtlige eksamensdel, uanset kvaliteten af den skriftlige besvarelse, herunder også blank aflevering.

Tilrettelæggelse af det afsluttende skriftlige projekt

Det afsluttende skriftlige projekt indgår i vurderingsgrundlaget for den afsluttende standpunktskarakter. Der skal derfor være tid nok til, at underviseren kan læse og evaluere besvarelsen, dvs. fra elevens afleveringstidspunkt og indtil skolens fastsatte dato for afgivelse af afsluttende standpunktskarakterer. Det er en forudsætning for elevens indstilling til eksamen, at dette afsluttende skriftlige projekt er afleveret, jf. eksamensbekendtgørelsens §7, stk. 1.

Læreplanen angiver følgende rammer for projektet:

”Projektet kan udarbejdes i grupper på op til tre elever. Omfanget af projektet er på ca. seks sider for en-mandsgruppe, ca. ni sider for en to-mandsgruppe og ca. 12 sider for en tre-mandsgruppe. Det afsluttende projekt udarbejdes i løbet af undervisningen i et særskilt forløb på ca. 10 undervisningstimer. Det særskilte undervisningsforløb til udarbejdelse af det afsluttende projekt tilrettelægges således, at der sikres en klar adskillelse mellem lærerens rolle som vejleder og bedømmer, og vejledningen må derfor ikke omfatte en bedømmelse af væsentlige dele af elevens afsluttende projekt”.

Projekt skal således *udarbejdes* i et særskilt forløb og dette forløb har et omfang på ca. 10 undervisningstimer (dvs. á 60 min). Dette er undervisningstid og eleven har derfor mødepligt. Sideantal skal forstås som normalsider á 2400 enheder (antal anslag inkl. mellemrum).

Der er ikke noget til hindring for, at underviseren forud for denne projektperiode giver eleverne tid til at udtænke deres valg af problemstilling, foretage udvælgelse af faglige mål og kernestofvinkel, således dette er på plads før denne særskilte periode påbegyndes. Men selve *udarbejdelsen* af projektet, de ca. 10 timer, skal altså ligge særskilt, og derfor som et sammenhængende forløb.

Bemærk at læreren ikke må bedømme elevens arbejde overfor eleverne hverken i projektperioden eller efter.

AI – hvordan er reglerne for dette i det afsluttende projekt?

AI er forbudt at anvende i *udarbejdelsen* af det afsluttende projekt. Dvs. fra problemstillingen er godkendt af underviseren, og forløbet med de ca. 10 timers arbejde med projektet, for lige netop dér, så antages selve *udarbejdelsen* at starte, som angivet i læreplanen for idéhistorie.

Der må under *udarbejdelsen* hverken bidrages til eller laves helt eller delvis besvarelse, og vi skal som undervisere derfor ikke rådgive om AI-tjenester, når eleven arbejder med sit projekt. Hvad eleverne selv gør udenfor skolen, kan vi selvfølgelig ikke styre, men vi skal altså ikke anspore til brugen, og det gælder derved også som research-værktøj.

Må der gives fordybelsestid til det afsluttende skriftlige projekt?

Læreplanen angiver at: *”Det afsluttende projekt udarbejdes i løbet af undervisningen i et særskilt forløb på ca. 10 undervisningstimer.”* Projektet skal altså laves i undervisningstiden.

Hvad skal fremsendes til censor?

I de tilfælde hvor eleven udtrækkes til eksamen, er rammerne;

En liste over eksaminandernes afsluttende projekters konkrete problemstillinger sendes til censor forud for prøvens afholdelse. Eksaminator har på baggrund af det afsluttende projekt forberedt to supplerende spørgsmål til eksaminanden som stilles ved den mundtlige prøve. Spørgsmålene fremsendes sammen med listen over elevernes problemstillinger.

Eksaminator skal således ikke fremsende elevernes *besvarelser*, men alene en oversigt over elevens *problemstillinger*. Her er det hensigtsmæssigt, at underviseren laver en ramme, der forudsætter, at elevens oprindelige problemstilling også indeholder en beskrivelse af hvilke faglige mål og hvilket kernestof, som eleven vælger at tage udgangspunkt i. Denne kan så direkte fremsendes og sikre at også censor kan orientere sig i opgavens hensigt.

Eksaminator laver to supplerende spørgsmål til hvert projekt, som indgår i en mundtlig eksamen. Disse medsendes til censor, sammen med elevernes *problemstillinger*. Har eleverne afleveret i gruppe, så udfærdiges forskellige spørgsmål, da spørgsmålene er *”til eksaminanden”*. Det kan gøres ved at lave simpel variation af samme typer, eller helt forskellige spørgsmål. Det afhænger af projektbesvarelsen.

De supplerende spørgsmål stilles ved eksaminationen, og skal naturligt indgå i den samtale som følger efter elevens præsentation.

Det kunne være en idé, at f.eks. lave ét uddybende spørgsmål (hvor man vil dybere i elevens tilgang) og ét udfordrende spørgsmål (hvor man peger ud over/perspektiverer). Dette vurderes af underviseren alt efter elevens afleverede skriftlige projektbesvarelse.

Eksaminationen

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ingen forberedelsestid. Bemærk at det er en ca. angivelse. Eleven kan altså ikke forvente at eksamen varer præcist 30 minutter.

Den mundtlige eksamination tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af det afsluttende projekt. Elevens præsentation må maksimalt tage 10 minutter af eksaminationstiden. Dette er en øvre grænse.

Eleven bør i indledningen af sin præsentation til en evt. eksamen, kort indramme sin problemstilling, herunder hvilke faglige mål og kernestof, som eleven har valgt at tage sit udgangspunkt i. Præsentationen er som udgangspunkt elevens taletid.

Eksaminationen former sig efter præsentationen som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, med udgangspunkt i præsentationen af projektet og de relevante faglige mål. I denne samtale præsenteres eleven for de to supplerende spørgsmål som en naturlig del af samtalen og under hensyntagen til samtals udvikling.

Eleven er naturligvis ikke bekendt med disse spørgsmål på forhånd, da de er udarbejdet på baggrund af det afleverede projekt, og de *"stilles ved den mundtlige prøve"*. Har eleven selv berørt essensen af et af de planlagte spørgsmål i sin præsentation, så kan dette spørgsmål undlades, eller suppleres efter behov. Der kan naturligvis løbende stilles andre ad-hoc spørgsmål, da der er tale om en samtale.

At samtalen tager udgangspunkt i præsentation af projektet *og de faglige mål*, henvises som udgangspunkt til de pågældende faglige mål, som eleven har udvalgt i sit projekt. Eleven er altså ikke til eksamen i alle undervisningens temaer.

Bedømmelseskriterierne er som angivet i 4.3: *"Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1."* Her skal man igen som udgangspunkt forholde sig til elevens udvalgte faglige mål, som angivet i projektet.

Hvad må eleven have med til eksaminationen?

Eleven må gerne anvende et talepapir (dispositions-papir), sin opgavebesvarelse og kan også vælge at anvende en PowerPoint til sin præsentation. Det er imidlertid ikke krav og må ikke forventes af eleven. Det er samtidig elevens eget ansvar at have relevant udstyr parat til en fremvisning, og det skal alene understøtte præsentationen, dvs. på supplerende niveau. Eleven skal selv kunne præsentere sit arbejde. Virker elevens udstyr ikke, fortsættes der uden. Eksamen er således i gang fra eleven træder ind ad døren.

PowerPoint, talepapir og opgavebesvarelse er ikke en del af bedømmelsen og må ikke lægges til grund for bedømmelse, som udelukkende består i eksaminandens mundtlige præstation ved den mundtlige prøve (jf. 4.2.) ved den mundtlige prøve (jf. 4.2.)